

Uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu dotyczącym opracowania projektu Programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska

1. Wstęp

Raport stanowi udokumentowanie procesu opracowania oraz opiniowania i konsultacji społecznych przeprowadzonych w ramach procesu uchwalania *Programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska*. Celem niniejszego raportu jest podsumowanie przebiegu całego procesu konsultacji i opiniowania w ramach opracowywania Programu oraz zgłoszonych w jego trakcie uwag, sugestii i opinii. Podstawą sporządzenia niniejszego raportu jest art. 42 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 z późn. zm.).

Konsultacje społeczne mają na celu zaangażowanie społeczeństwa w proces tworzenia strategicznych dokumentów dla województwa, przez co każdy zainteresowany może mieć swój udział w całym procesie opracowywania dokumentu i wspólnie z organami samorządowymi tworzyć strategiczne dla województwa dokumenty programowe.

Ustawa Prawo ochrony środowiska¹ w art. 91 ust. 9 wskazuje konieczność zapewnienia udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie Programu ochrony powietrza.

2. Organizacja procesu opracowania i uchwalenia Programu ochrony powietrza

2.1. Informowanie społeczeństwa, konsultacje społeczne

W myśl art. 91 ust. 9 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 z późn. zm.) oraz w związku z art. 30 i 39 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie² zarząd województwa zapewnił możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie Programu ochrony powietrza. Biorąc pod uwagę powyższe, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego podał w dniu 12 września 2019 roku do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowania projektu dokumentu pn. *Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska* powyższe informacje zamieszczono:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakładce Środowisko – Informacje Publiczne (13 września 2019 roku), link: <http://umwkp.rbip.mojregion.info/informacja-zarzadu-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego-o-przystapieniu-do-opracowywania-projektow-programow-ochrony-powietrza-dla-4-stref-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego-tj-dla-strefy-aglomeracja-byd/>
- w Gazecie Pomorskiej (prasa o zasięgu województwa kujawsko-pomorskiego – wydania z dnia 13 września 2019 roku)
- na tablicy ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (12 września 2019 roku).

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 z późn. zm.

² Dz. U. z 2019 r., poz. 688 z późn. zm.

Następnie w dniu 9 marca 2020 roku podał do publicznej wiadomości informację o opracowaniu ww. projektu oraz o konsultacjach społecznych, podając 21 dniowy termin na wnoszenie ewentualnych uwag i wniosków. Powyższe informacje zamieszczono:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w zakładce Środowisko – Informacje Publiczne (9 marca 2020 roku), link: <http://umwkp.rbip.mojregion.info/informacja-publiczna-o-opracowaniu-4-projektow-programu-ochrony-powietrza-dla-strefy-kujawsko-pomorskiej-aglomeracja-bydgoska-miasto-torun-miasto-wloclawek-oraz-o-konsultacjach-spoecznych-dot-ww/>
- w Gazecie Pomorskiej (prasa o zasięgu województwa kujawsko-pomorskiego – wydania z dnia 5 i 6 marca 2020 roku)
- na tablicy ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (9 marca 2020 roku).

W ramach konsultacji społecznych zaplanowane było 1 spotkanie informacyjne, które miało odbyć się 25 marca 2020 roku w Toruniu. Jednak w związku z zagrożeniem rozprzestrzeniania koronawirusa SARS-CoV-2 wywołującego chorobę Covid-19 i ogłoszeniem w dniu 13 marca 2020 roku na obszarze całego kraju stanu zagrożenia epidemicznego³ spotkanie zostało odwołane. W dalszym ciągu można było wnosić uwagi i wnioski do projektu w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

2.2. Opiniowanie

Zgodnie z art. 91 ust. 1, ust. 2c i ust. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska uchwałą Nr 6/205/20 z dnia 19 lutego 2020 roku Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął projekt uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska oraz przy piśmie z dnia 19 lutego 2020 roku (znak: ŚG-I-P.721.6.2020) projekt uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska został przedstawiony Ministrowi Klimatu, Prezydentowi Miasta Bydgoszczy celem zaopiniowania.

Poniżej w tabelach zestawiono uwagi i wnioski wraz z odniesieniem się do nich, które wpłynęły do projektu ww. dokumentu w ramach konsultacji społecznych i opiniowania.

³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 433)

Załącznik nr 1 – konsultacje społeczne.

Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwag i wniosków zgłoszonych w związku z udziałem społeczeństwa – wnioski i uwagi wniesione przez osoby fizyczne oraz organy.

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
1	1.10.2019	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Zgodnie z doniesieniami WHO problem zanieczyszczenia powietrza w skali zagrażającej zdrowiu i życiu ludzi występuje także na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Potwierdzają to wyniki monitoringu powietrza prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, gdzie odnotowuje się ponadnormatywne stężenia 24-godzinne pyłu zawieszonego PM10, ponadnormatywne stężenia średnie roczne benzo(a)pirenu w pyłe PM 10 oraz po raz pierwszy w 2018 roku ponadnormatywne stężenie średnie roczne pyłu zawieszonego PM 2,5. Celem nowelizacji przepisów prawa ochrony środowiska jest przyspieszenie procesu wyeliminowania zagrożeń związanych z występowaniem ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń powietrza, tj. głównie pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5, dwutlenku azotu oraz poziomu benzo(a)pirenu i wypełnienie tym samym postanowień wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 22 lutego 2018 r. Efektem wprowadzenia ww. regulacji będzie uchwalenie przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwały, w której na miasto Bydgoszcz zostaną nałożone obowiązki w zakresie poprawy jakości powietrza. Dlatego, w celu właściwego przygotowania przedmiotowej uchwały zwracam się do Pana Marszałka z prośbą o zwrócenie uwagi na następujące kwestie: Program naprawczy musi opierać się na rzetelnej diagnozie stanu aktualnego a nałożone obowiązki muszą być realne pod względem finansowym i kompetencyjnym.	Uwaga została uwzględniona na etapie opracowywania projektu Programu. Program ochrony powietrza został przygotowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy udział w wartościach stężeń substancji. Program ochrony powietrza przygotowano na podstawie wyników Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za 2018 rok, wynikach modelowania Rocznej oceny jakości powietrza. Program uwzględnia bazę emisji Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), która podczas opiniowania przez Ministra Klimatu podlegała weryfikacji. Wielkości emisji przedstawione w Programie ochrony powietrza są zgodne z bazami Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE).
2	1.10.2019	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Miasto posiada inwentaryzację źródeł niskiej emisji sporządzoną w 2015 roku. Na potrzeby POP-a wskazane jest zweryfikowanie tej inwentaryzacji pod kątem aktualności danych, mając na uwadze, że informacja na temat źródeł zanieczyszczeń ma kluczową rolę w przygotowaniu dokumentu.	Uwaga została poddana weryfikacji na etapie opracowywania projektu Programu. Program ochrony powietrza został przygotowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy udział w wartościach stężeń substancji. Program ochrony powietrza przygotowano na podstawie wyników Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za 2018 rok, wynikach modelowania Rocznej oceny jakości powietrza. Program uwzględnia bazę emisji Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
				(KOBIZE), która podczas opiniowania przez Ministra Klimatu podlega weryfikacji. Wielkości emisji przedstawione w Programie ochrony powietrza są zgodne z bazami Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), które wniosowały do organów o udostępnianie posiadanych inwentaryzacji.
3	1.10.2019	Prezydent Miasta Bydgoszczy	W aktualnie obowiązujących POP-ach ciężar likwidacji urządzeń grzewczych opalanych paliwem stałym oraz odpowiedzialność za brak realizacji zadań zostały przeniesione w całości na Miasto Bydgoszcz. Należy podkreślić, że Miasto poza systemem zachęt finansowych, prowadzeniem działań informacyjnych i zapisami wynikającymi z podjętej przez sejmik województwa kujawsko-pomorskiego w dniu 24 czerwca 2019 r. tzw. uchwały antysmogowej nie ma możliwości nakładania na mieszkańców Bydgoszczy obowiązku wymiany ogrzewania. Z tego względu, przy opracowywaniu nowego Programu Ochrony Powietrza konieczne będzie uwzględnienie możliwości finansowych i kompetencyjnych.	Uwaga została uwzględniona na etapie opracowywania projektu Programu. Program ochrony powietrza został przygotowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań W Programie wskazano możliwości finansowania działań naprawczych. Harmonogram działań naprawczych przewiduje realizację działania PL0401_ZSO, związanego z wymianą źródeł ogrzewania również przez inne jednostki, właścicieli nieruchomości (mieszkańców).
4	1.10.2019	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Miasto prowadzi własne obserwacje zmieniających się stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Od 2018 r. funkcjonuje platforma edukacyjno-informacyjna „Dynamiczna Mapa Jakości Powietrza” (https://walkazesmogiemybydgoszcz.ekostrateg.com/) służąca do oceny rozkładu zanieczyszczeń powietrza w czasie i przestrzeni. Pozwala na diagnozę stanu jakości powietrza w każdym punkcie miasta oraz prognozowanie jakości w ciągu najbliższych 24 godzin. Jak wynika z naszych obserwacji emisja napływowa stanowi znaczącą część ogólnej emisji w mieście. W związku z powyższym niezwykle istotne jest zapewnienie właściwego podziału zadań na poszczególne samorządy aby uniknąć sytuacji nałożenia na Miasto Bydgoszcz obowiązków, które w rzeczywistości powinny realizować gminny ościennie. Z tego względu uważam za konieczny udział Miasta w opracowaniu Programu Ochrony Powietrza dla strefy kujawsko - pomorskiej.	Uwaga została uwzględniona częściowo na etapie opracowywania projektu Programu. Program ochrony powietrza został przygotowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy udział w wartościach stężeń substancji. W rozdziale Analiza stanu jakości powietrza przedstawiono udział źródeł odpowiedzialnych za wartości substancji w powietrzu. Program ochrony powietrza przygotowano na podstawie wyników pomiarów prowadzonych przez WIOŚ, których wyniki przedstawiono w Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za 2018 rok, wynikach modelowania Rocznej oceny jakości powietrza. Projekt uchwały Programu ochrony powietrza dla strefy kujawsko-pomorskiej poddany był procesowi konsultacji społecznych oraz opiniowania, każdy mógł wnieść uwagi i wnioski do przedstawionego projektu Programu ochrony powietrza.
5	1.10.2019	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Terminy likwidacji urządzeń grzewczych na opał stały zaproponowane w nowym Programie Ochrony Powietrza powinny być zbieżne z zapisami zawartymi w przyjętej tzw. uchwale antysmogowej.	Uwaga została uwzględniona. Program ochrony powietrza jest zgodny z rozporządzeniem z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Zadania priorytetowe wskazane w Programie ochrony powietrza zostaną zrealizowane w jak najkrótszym czasie, zgodnie z rozporządzeniem dopuszczalny czas to 6 lat. Program realizuje nadrzędny cel uchwały „antysmogowej” której celem jest poprawa jakości powietrza na całym obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Program uwzględnia analizy i zapisy

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
				uchwały antysmogowej, która wskazuje iż do 1 stycznia 2024 roku zakończy się eksploatacja kotłów, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2019 roku i są tzw. kotłami pozaklasowymi (co zostało ujęte w scenariuszu bazowym). W Programie uwzględniono w analizach również przewidziany okres przejściowy uchwały antysmogowej, dotyczy kotłów, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2019 roku, ale jednocześnie spełniają podstawowe wymagania w zakresie emisji zanieczyszczeń na poziomie klasy 3 lub klasy 4 wg normy PN-EN-303-5:2012, wskazany okres przejściowy do 1 stycznia 2028 roku (obejmuje scenariusz redukcji). Uchwała antysmogowa obejmuje działania do 2028 roku a Program wskazuje działania do 2026 roku, dlatego dodatkowo pomimo scenariusza bazowego obejmującego uchwałę antysmogową przyjęto scenariusz redukcji.
6	1.10.2019	Prezydent Miasta Bydgoszczy	W celu osiągnięcia zamierzonego efektu ekologicznego, konieczne jest dostosowanie zależnych od Województwa Kujawsko-Pomorskiego instrumentów finansowych, w tym Regionalnego Programu Operacyjnego w nowej perspektywie, do efektywnego wspierania działań wynikających z programów ochrony powietrza.	Uwaga została uwzględniona częściowo. W Programie Ochrony Powietrza dla stref w rozdziale MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ WSKAZANYCH W PROGRAMIE przedstawiono krajowe jak również zagraniczne możliwości finansowania działań naprawczych. W trakcie opiniowania i konsultacji społecznych projektu uchwały Programu Ochrony Powietrza trwały negocjacje zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego, przydziału środków przydzielonych na działania w nowej perspektywie finansowej. Należy wskazać, że jako źródło finansowania działań naprawczych ukierunkowanych na ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z sektora bytowo-komunalnego są realizowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) wraz z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki (WFOŚiGW): program pn. „Czyste Powietrze” wraz z Programem „Stop Smog”, „Mój Prąd”, które są bezpośrednio temu dedykowane.
7	1.10.2019	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Podsumowując, ze względu na rangę zagadnienia i jego wpływ na jakość życia mieszkańców proszę o włączenie Miasta w proces opracowania nowych Programów Ochrony Powietrza dla strefy aglomeracja Bydgoszcz i dla strefy kujawsko - pomorskiej oraz ścisłą współpracę w tym zakresie, nie pomijając okresu przygotowań i wczesnych etapów prac.	Uwaga została uwzględniona. Projekty obu Programów zostały poddane konsultacjom oraz opiniowaniu. Każdy miał prawo wnieść uwagi do projektów dokumentów. W trakcie przygotowywania Programu udzielano wyjaśnień do zapisów Programu.

W ramach konsultacji społecznych nie wpłynęły uwagi i wnioski od społeczeństwa do projektu uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszzonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska.

Załącznik nr 2 – wnioski i uwagi organizacji.

Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

lp.	data pisma	wnoszący uwagi lub wnioski	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
1	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	<p>Chcielibyśmy wyrazić nasz niepokój związany z założeniami projektu Programu ochrony powietrza dla aglomeracji bydgoskiej. Projekt ten nie jest zgodny z postanowieniami uchwały antysmogowej dla województwa kujawsko-pomorskiego. Dodatkowo fundusze przeznaczone na osiągnięcie celu dla POP-u są zdecydowanie niewystarczające, a zaplanowane działania naprawcze nie dają nadziei na skuteczną i w miarę szybką poprawę jakości powietrza w mieście Bydgoszczy.</p> <p>Pomimo konieczności niezwłocznej poprawy jakości powietrza oraz przyjętej uchwały antysmogowej w Bydgoszczy w 2019 roku wymieniono zaledwie 353 pieców na paliwa stałe. Aby tempo wymiany kotłów przyspieszyło i było możliwe zagwarantowanie mieszkańcom Bydgoszczy dostępu do powietrza, które spełnia określone w prawie wymogi jakościowe, Program ochrony powietrza powinien określać szereg konkretnych działań i obowiązków w zakresie likwidacji niskiej emisji - a więc kotłów pozaklasowych. Niestety zaproponowany dokument nie zawiera praktycznie żadnych obowiązków, które obowiązywałyby miast Bydgoszcz lub inne podmioty do podejmowania działań w zakresie poprawy jakości powietrza. Dlatego proponujemy uwzględnienie w POP szeregu działań, tak aby dokument ten rzeczywiście mógł się przełożyć na poprawę jakości powietrza w Bydgoszczy.</p> <p>Należy również podkreślić, że przyjęcie Programu ochrony powietrza w obecnej formie, pozbawionego konkretnych działań i niegwarantującego osiągnięcia obowiązujących w prawie norm jakości powietrza, znacznie zwiększa ryzyko nałożenia na Polskę kar za łamanie Dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz.U. 2008, L 152, s. 1).</p> <p>Cel redukcji emisji szkodliwych substancji dla sektora komunalno-bytowego</p> <p>Przedstawiony w projekcie POP dla Bydgoszczy cel redukcji emisji na 6 lat od 30.06.2020 do 30.06.2026 dla sektora komunalno-bytowego, jest niezgodne z zapisami uchwały antysmogowej dla województwa kujawsko-pomorskiego, która weszła w życie z dniem 1 września 2019r. i wprowadza zakaz użytkowania kotłów bezklasowych od 1.1.2024 r.</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Program ochrony powietrza jest zgodny z rozporządzeniem z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Zadania priorytetowe wskazane w Programie ochrony powietrza winny zostać zrealizowane w jak najkrótszym czasie, zgodnie z rozporządzeniem dopuszczalny czas to 6 lat. Zgodnie z zapisami uchwały antysmogowej, jej realizacja, w zakresie ograniczenia użytkowania określonych instalacji na paliwa stałe przewidziana do wykonania do 1 stycznia 2028 r. powinna doprowadzić do dotrzymania standardów jakości powietrza oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Celem wzmocnienia przyjętej uchwały antysmogowej w uchwale Programu ochrony powietrza poprzez zaplanowanie scenariusza redukcji i działania samorządu oraz dodatkowe zachęty finansowe skuteczniejsza powinna być zmiana systemów grzewczych w sektorze bytowo-komunalnym.</p>
2	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz	<p>Wartość bazowa POP-u dla 2020 roku w sektorze komunalno-bytowym to emisja PM10 617,147 a cel na 2026 rok to PM10 to 253,030. Jest to redukcja na poziomie 58%. Jednocześnie szacuje się, że ok 80% kotłów w Polsce to urządzenia pozaklasowe (obowiązek certyfikacji PN EN 303-5:2012 obowiązuje dopiero od 2012 roku), które zgodnie z postanowieniami uchwały antysmogowej nie mogą być użytkowane od 1 stycznia 2024 roku. W Bydgoszczy udział kotłów i pieców bezklasowych jest prawdopodobnie jeszcze wyższy, ponad 90%, z powodu przeważającej liczby pieców</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Program ochrony powietrza jest zgodny z rozporządzeniem z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Zadania priorytetowe wskazane w Programie ochrony powietrza zostaną zrealizowane w jak najkrótszym czasie, zgodnie z rozporządzeniem dopuszczalny czas to 6 lat. Zapisy Programu ochrony powietrza są zgodne z rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/1189 z dnia</p>

lp.	data pisma	wnoszący uwagi lub wnioski	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
		TAK	<p>kaflowych charakterystycznych dla budownictwa wielorodzinnego. Zgodnie z informacją z UM w Bydgoszcy wszystkie 7350 pieców w mieszkaniach komunalnych należących do Bydgoszcy to piece bezklasowe. Stąd redukcja emisji do 1 stycznia 2024 roku powinna wynosić 80%, a do 30.06.2026 roku odpowiednio więcej. Cel redukcji na poziomie 58% jest tym samym jawnie sprzeczny z postanowieniami prawa miejscowego - uchwały antysmogowej dla województwa kujawsko-pomorskiego Dane z UM źródeł ogrzewania na paliwa stałe w Bydgoszcy w 2019r. Źródła ogrzewania na paliwo stałe w Bydgoszcy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kocioł c.o. na paliwo stałe 6 246 • kominek 1 503 • piec (trzon kuchenny, etażowy) 56 • piec kaflowy 11 739 w tym 7350 w zasobie miasta • piec ogrzewający całe mieszkanie 2 092 • piec typu angielska 99 • piec typu koza na drewno 123 • westfalka 19 • RAZEM 21 877 	<p>28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe, która wprowadza normy dla kotłów od 1 stycznia 2020 roku. Program wskazuje wymaganą do osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 PM2,5 oraz docelowego B(a)P, redukcję emisji. Program realizuje nadrzędny cel uchwały „antysmogowej”, której celem jest poprawa jakości powietrza na całym obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, analizowanej strefie. Program uwzględnia analizy i zapisy uchwały antysmogowej, która wskazuje iż do 1 stycznia 2024 roku zakończy się eksploatacja kotłów, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2019 roku i są tzw. kotłami pozaklasowymi. W Programie uwzględniono w analizach również przewidziany okres przejściowy uchwały antysmogowej, który dotyczy kotłów, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2019 roku, ale jednocześnie spełniają podstawowe wymagania w zakresie emisji zanieczyszczeń na poziomie klasy 3 lub klasy 4 wg normy PN-EN-303-5:2012. Wskazano okres przejściowy do 1 stycznia 2028 roku. W Programie ochrony powietrza w rozdziałach "Monitorowanie realizacji Programu" oraz "Ograniczenia i obowiązki związane z realizacją Programu" wskazano zobowiązania Organów realizujących planowane działania priorytetowe. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska monitoruje proces realizacji Programu ochrony powietrza i PDK przez Organy administracji publicznej.</p>
3	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	<p>Prosimy o podanie sposobu wyliczeń postulowanych w tabelach 34, 35, 36 ze str. 96 redukcji stężeń pyłów zawieszonych PM10, PM2,5 i B(a)P w powietrzu w latach 2020-2026. Skąd się wzięły takie wartości, jakie czynniki zostały uwzględnione, aby wskazać podane w tabelach wartości przewidywanych redukcjach. Dlaczego są tak niskie? Procentowa analiza tych danych wskazuje na niezgodność redukcji szkodliwych dla zdrowia substancji w stosunku do zakazów zawartych w obowiązującej uchwale antysmogowej dla woj. kujawsko-pomorskiego od 1.01.2024 roku oraz liczby bezklasowych pieców, kotłów i podgrzewaczy pomieszczeń na paliwa stałe.</p>	<p>Uwaga została uwzględniona. Przedstawione dane oraz wyniki wraz z analizami oparte są na: Rocznej ocenie jakości powietrza dla 2018 roku województwa kujawsko-pomorskiego, Bazie emisji Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) dla 2018 roku, stanowiąca emisję wyjściową do obliczeń i analiz w przedmiotowym Programie. Przytoczone tabele zostały opracowane na podstawie danych GIOŚ w Bydgoszcy. Na podstawie wyników modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń oraz zestawień statystycznych wskazano wartości w przywołanych tabelach.</p>
4	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	<p>Analiza odpowiedzialności poszczególnych źródeł emisji za wielkość stężeń benzo(a)pirenu w obszarze przekroczeń w strefie aglomeracja bydgoska wskazuje, że źródła spoza strefy generują stężenia ok. 1 ng/m³, co stanowi wartość poziomu docelowego. Największą odpowiedzialność za przyrost tła lokalnego stężeń benzo(a)pirenu na terenie strefy aglomeracja bydgoska ponoszą źródła związane z indywidualnym ogrzewaniem budynków, generując nawet stężenia na poziomie 2,61 ng/m³. (POP str.41). Tabela 36 (str.96) Wielkość narastająca redukcji stężeń benzo(a)pirenu do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL0401_ZSO w poszczególnych latach realizacji Programu127. Zatem, zgodnie z zakazami zawartymi w tzw. uchwale antysmogowej - zakazy wprowadzone powinny skutkować redukcją stężeń B(a)P o około 60-80% z 2,61 ng/m³</p>	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziaływają na źródła, które mają największy wpływ w wartościach stężeń substancji. Przedstawione dane oraz wyniki wraz z analizami przedstawiono w rozdziale "Analiza stanu jakości powietrza". Przedstawione dane oraz wyniki wraz z analizami oparte są na informacjach przedstawionych w Rocznej ocenie jakości powietrza dla 2018 roku województwa kujawsko-pomorskiego, Bazie emisji Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) dla 2018 roku, stanowiąca emisję wyjściową do obliczeń i analiz w przedmiotowym Programie. Analizę stopnia redukcji stężeń substancji powietrza dokonano poprzez wykonywanie modelowania rozkładu analizowanych stężeń. W Programie przedstawiono wyniki modelowania</p>

lp.	data pisma	wnoszący uwagi lub wnioski	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
			tj. 1,3 – 2 ng/m ³ do końca 2023 roku. Tymczasem w tabeli 36 (str.96) postulowana jest redukcja tylko o 1,04 ng/m ³ w latach 2020-2026. Zupełnie zaskakujący, przy obecnie występujących, tak wysokich przekroczeniach norm i udowodnionych negatywnych skutkach zdrowotnych, jest sugerowana redukcja stężeń B(a)P w 2020 roku o 0,05 ng/m ³ . Czym kierowano się postulując tak niskie obniżki stężeń szkodliwych substancji w powietrzu? Na pewno nie zdrowiem mieszkańców.	rozprzestrzeniania zanieczyszczeń, które wykonano na podstawie danych dla 2018 roku. Analizy uchwały antysmogowej przedstawiają wyniki i dane dla roku bazowego 2017.
5	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	Zakaz spalania węgla na terenach objętych siecią ciepłowniczą lub gazową. W projekcie POP mowa jest o braku propozycji wprowadzenia całkowitego zakazu stosowania paliw stałych na terenie całego miasta, ze względu na brak dostępu do sieci ciepłowniczej lub gazowej, w niektórych dzielnicach miasta. Jednocześnie w projekcie nie uwzględniono wprowadzenia zakazu spalania węgla na obszarach miasta z dostępem do sieci ciepłowniczej lub gazowej, którego domagają się Prezydent Bydgoszczy Rafał Bruski oraz nasze stowarzyszenia – Bydgoski Alarm Smogowy wraz z ponad 1000 mieszkańców miasta, którzy podpisali petycję w tej sprawie. Marszałek Piotr Całbecki w rozmowie opublikowanej na łamach GW 6 grudnia 2019 również poparł plan wprowadzenia zakazu spalania węgla, postulowany przez Prezydenta Bydgoszczy, wszędzie tam, gdzie dochodzi sieć ciepłownicza lub gazowa. Prezydent Rafał Bruski składając w październiku 2019 roku pismo w tej sprawie do Marszałka Całbeckiego na pewno miał świadomość konsekwencji finansowych i społecznych dla miasta oraz potrafił je trafnie ocenić jako prezydent rządzący miastem już 3 kadencję i planujący wielokrotnie budżet miasta.	Uwaga została uwzględniona częściowo. Zmieniono w Programie zapis zadania "PL0401_ZSO - Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych". Dopuszczono możliwość zastosowania nowych kotłów węglowych lub na biomasę spełniające wymagania ekoprojektu w przypadku braku infrastruktury systemu ciepłowniczego lub gazowego, na pozostałym obszarze preferowane jest podłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej.
6	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	Dodatkowo, w POP nie pojawiły się żadne wyliczenia i analizy skutków zdrowotnych i finansowych niewprowadzenia postulowanych przez mieszkańców, Prezydenta i popieranym przez Marszałka zakazów, a trzeba pamiętać, że zdrowie i życie mieszkańców Bydgoszczy jest wartością nadrzędną.	Uwaga nie została uwzględniona. Należy podkreślić, że Zarząd Województwa mając na uwadze życie i zdrowie mieszkańców przyjął zapisy tzw. uchwały antysmogowej. Uchwała antysmogowa jest zupełnie odrębnym instrumentem ochrony powietrza i została podjęta w oparciu o inną podstawę prawną niż POP, który jest obowiązkowy i którego zakres jest określony w stosownym rozporządzeniu. Program realizuje cele i zapisy uchwały antysmogowej. Zewnętrzne koszty zdrowotne w zależności od metodyki w przeliczeniu na mieszkańca Polski, na osobę wynoszą między 300-800 euro.
7	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	Fundusze przeznaczone na redukcję emisji w sektorze komunalno-bytowym. Fundusze przeznaczone na osiągnięcie celu dla POP-u to 51 mln złotych. Przy 22 tysiącach pieców w Bydgoszczy to suma zdecydowanie niewystarczająca. Z naszych wyliczeń minimalna kwota potrzebna na wymianę pieców na paliwa stałe w Bydgoszczy to około 300 mln zł. Przy tym, w przypadku 7350 bezklasowych pieców w zasobie komunalnym, trudno zakładać udział finansowy mieszkańców, gdyż według prawa krajowego (ustawa o ochronie praw lokatorów), to właściciel nieruchomości jest odpowiedzialny za wymianę instalacji.	Uwaga została uwzględniona częściowo. Uzupełniono zapisy Programu w rozdziale „Możliwe źródła finansowania działań naprawczych”, przedstawiono krajowe jak również zagraniczne możliwości finansowania działań naprawczych. Dodatkowo uzupełniono o informacje dotyczące przyjętych do szacowania średnich kosztów inwestycyjnych dla poszczególnych rodzajów działań naprawczych. Szacunkowe średnie koszty redukcji obliczane są jako średnia ważona z wskaźników kosztów redukcji wynikających z różnych działań naprawczych, m.in.: - zmiana starego kotła węglowego na podłączenie do sieci ciepłowniczej, - zmiana starego kotła węglowego na kocioł gazowy, olejowy itp. -zmiana starego kotła węglowego na kocioł spełniający wymagania

lp.	data pisma	wnoszący uwagi lub wnioski	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
				<p>ekoprojektu.</p> <p>Każdy z wyżej wymienionych wskaźników wyznaczany jest jako koszt redukcji jednostki masy zanieczyszczenia wprowadzanego do powietrza w ciągu roku, np. [zł/Mg PM10/rok].</p> <p>W toku obliczeń kosztów przyjęto następujące założenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uwzględniono tylko koszty inwestycyjne, np. zakup kotła, - nie uwzględniono kosztów wymiany instalacji wewnątrz budynku, - nie uwzględniono kosztów wkładu kominowego itp. - w przypadku podłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej średnie koszty podłączenia określono w przypadku, gdy sieć jest dostępna (w ulicy), - nie uwzględniono kosztów pociągnięcia sieci ciepłowniczej czy gazowej. <p>Średnie, szacunkowe koszty dla jednego rodzaju działania (np. wymiana starego kotła węglowego na kocioł gazowy) obliczane są jako ilorzęd średnich kosztów inwestycyjnych (np. zakup kotła) i wskaźnika efektu obniżenia emisji wyznaczonego, jako wielkość obniżenia emisji zanieczyszczeń w stosunku do powierzchni ogrzewanej, na której przeprowadzono działania. Wskaźniki efektu ekologicznego zamieszczono w Programie.</p> <p>Średnie koszty zakupu kotłów, podłączenia do sieci ciepłowniczej za każdym razem określane są na podstawie badania rynku, np. katalogi producentów kotłów.</p> <p>Dysponując wskaźnikiem średnich kosztów redukcji (np. [zł/Mg PM2,5/rok]) oraz wymaganą redukcją emisji tego samego zanieczyszczenia [Mg PM2,5/rok] wyznaczano szacunkowe średnie koszty realizacji działań zmierzających do redukcji emisji z indywidualnych systemów grzewczych. Jest to iloczyn przywołanych wielkości.</p> <p>Podkreślić należy, że tak wyznaczone koszty realizacji to orientacyjne nakłady pieniężne, jakie ponoszone będą przez różne strony. Część z tych kosztów może dofinansować gmina, część może zostać dofinansowana z wykorzystaniem różnych dostępnych programów, a część z tych kosztów leży po stronie właścicieli mieszkań czy nieruchomości, czyli mieszkańców. Koszty powinny być tak wyznaczone, aby na szczeblu centralnym można było oszacować, jakie środki finansowe powinny zostać zabezpieczone do wspomagania poprawy jakości powietrza w Polsce.</p>
8	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	<p>Działania naprawcze</p> <p>Przyjęcie i wdrożenie ambitnego programu ochrony powietrza dla aglomeracji bydgoskiej jest niezbędnym elementem w procesie poprawy jakości powietrza, a jego przepisy powinny mieć na celu ochronę zdrowia i życia mieszkańców regionu. Władze województwa i miasta, zobowiązane są do podejmowania wszelkich dostępnych środków w celu doprowadzenia do przestrzegania co najmniej obowiązujących standardów jakości powietrza określonych w prawie UE, jednakże długofalowym celem powinno być doprowadzenie do przestrzegania zaleceń dotyczących jakości powietrza opublikowanych przez Światową Organizację Zdrowia.</p>	<p>ad. 1. Uwaga została nie uwzględniona. Regulacje w zakresie stosowania paliw stałych wprowadziła uchwała antysmogowa.</p> <p>ad. 2. Uwaga została nie uwzględniona.</p> <p>Prawo krajowe wdraża wymagania i normy dla kotłów na biomasę.</p> <p>ad. 3. Uwaga została nie uwzględniona.</p> <p>Prawo krajowe wdraża wymagania i normy dla instalacji.</p> <p>ad. 4. Uwaga została uwzględniona częściowo. W Programie wprowadzono zapisy dot. możliwości stosowania kotłów na paliwa stałe w przypadku braku infrastruktury systemu ciepłowniczego lub gazowego.</p>

lp.	data pisma	wnoszący uwagi lub wnioski	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
			<p>Stąd proponujemy uwzględnienie w programie ochrony następujących działań: Obowiązki mieszkańców Bydgoszczy 1. Wprowadzenie zakazu stosowania węgla w nowo instalowanych kotłach i ogrzewaczach pomieszczeń od 2021 r. Oznacza to, iż mieszkańcy wymieniający kotły pozaklasowe oraz 3 i 4 klasy od dnia 1 stycznia 2021 r. nie będą mogli wymienić ich na kocioł węglowy (pozostaje możliwość instalowania kotłów na drewno i biomasę). 2. Wprowadzenie ograniczeń dla nowo instalowanych od 2021 roku kotłów na biomasę poprzez podwyższenie standardów emisji pyłu – emisja dla biomasy nie może przekraczać 20 mg/m³. Kotły muszą być wyposażone w zbiornik buforowy odpowiedniej pojemności. 3. Możliwość instalowania od 2021 roku nowych kominków i ogrzewaczy pomieszczeń jedynie, gdy są to urządzenia z zamkniętą komorą spalania, wartość emisji pyłu nie przekracza 20 mg/m³ oraz są wyposażone w elektrofiltr bądź automatykę pozwalającą na sterowanie podawaniem powietrza. 4. Wprowadzenie całkowitego zakazu stosowania węgla na obszarze objętym siecią ciepłowniczą i gazową – dla nowo instalowanych źródeł od 2021 roku, dla istniejących po 01.01.2024r. 5. Zakaz instalowania kotłów na paliwa stałe (węgiel i biomasa) w nowych budynkach od 2021r. polegających na wymianie źródeł ciepła/termomodernizacji domów, tak aby na poziomie lokalnym nie tworzone programów konkurujących ze sobą.</p>	<p>ad. 5. Uwaga została nie uwzględniona. Kwestie dotyczące ograniczeń w zakresie stosowania kotłów na paliwa stałe reguluje uchwała antysmogowa.</p>
9	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	<p>Obowiązki miasta Bydgoszczy: 1. Prowadzenie akcji informacyjnej o wymaganiach uchwały antysmogowej z dotarciem do każdego punktu adresowego w mieście co najmniej 2 razy w roku. Jednoczesne informowanie o wszystkich dostępnych źródłach finansowania oraz karach za nieprzestrzeganie postanowień uchwały antysmogowej. 2. Przeprowadzenie inwentaryzacji 100% źródeł ciepła oraz instalacji OZE na terenie miasta do końca 2020 roku. Aktualizacja elektronicznej bazy inwentaryzacji powinna odbywać się na zakończenie każdego kwartału, aby możliwe było kwartalne monitorowanie zmian z poziomu województwa. 3. Kontrole interwencyjne straży miejskiej powinny być wykonywane w ciągu 12 godzin od zgłoszenia. Informacja o podjętych działaniach powinna trafić do osoby zgłaszającej Eko-interwencję w ciągu 3 dni od zgłoszenia. Natomiast kontrole systemowe powinny corocznie objąć co najmniej 10% budynków ogrzewanych paliwami stałymi. 4. Stworzenie i utrzymywanie 3 stanowisk Eko-doradców w mieście. Zadaniem Eko-doradcy powinno być: a. Doradztwo dla mieszkańców w zakresie technologii OZE, źródeł ogrzewania, programów dofinansowania i wymagań uchwały antysmogowej, b. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza, c. Obsługa programu Czyste Powietrze, dotacji miejskiej oraz innych programów, d. Organizowanie spotkań z mieszkańcami oraz dotarcie do osób niepełnosprawnych, chorych, marginalizowanych społecznie</p>	<p>ad. 1. Uwaga została uwzględniona częściowo. Program wskazuje działanie priorytetowe polegające na edukacji ekologicznej. Zakres zależy od organu, cel propagowanie ekologicznych źródeł. ad. 2. Uwaga została nie uwzględniona Przeprowadzenie inwentaryzacji 100% źródeł ciepła oraz instalacji OZE na terenie miasta leży w gestii organu miasta. ad. 3. Uwaga została uwzględniona częściowo. Program wskazuje działanie priorytetowe polegające na kontroli, w szczególności podczas ogłaszania alarmów PDK. Zakres, czas realizacji oraz częstość kontroli zależy od organu realizującego działanie. W Programie wskazano proponowaną liczbę kontroli. ad. 4. Uwaga nie została uwzględniona. Powołanie stanowiska Ekodoradcy zależy od organu miasta. ad. 5. Uwaga nie została uwzględniona. Wsparcie dla osób dotkniętych ubóstwem energetycznym poprzez realizację inwestycji w zakresie wymiany ogrzewania i/lub termomodernizacji zależy od organu odpowiedzialnego za realizację działania. ad. 6. Uwaga nie została uwzględniona. Regulacje i proponowane rozwiązania powinny być wdrożone systemowo na poziomie krajowym lub są zależne od decyzji organów realizujących zadania. ad. 7. Uwaga nie została uwzględniona.</p>

lp.	data pisma	wnoszący uwagi lub wnioski	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
			<p>5. Wsparcie na osób dotkniętych ubóstwem energetycznym poprzez realizację inwestycji w zakresie wymiany ogrzewania i/lub termomodernizacji ze środków zewnętrznych lub własnych. Liczba przeprowadzonych inwestycji powinna wynieść co najmniej 2% budynków w mieście w ciągu 3 lat.</p> <p>6. Wprowadzenie programów osłonowych dla najuboższych – uruchomienie dopłat do wyższych kosztów ogrzewania dla osób objętych pomocą społeczną, które zmieniły ogrzewanie na niskoemisyjne.</p> <p>7. Przeznaczenie co najmniej 5% wydatków budżetu na dopłaty do wymiany kotłów, instalacje OZE lub termomodernizacje u mieszkańców.</p> <p>8. Nowo sporządzane lub aktualizowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego powinny zawierać analizę potencjalnych obszarów budowy farm fotowoltaicznych lub farm wiatrowych.</p> <p>9. Opracowanie i przyjęcie do końca 2021 roku planu zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP) według wytycznych KE. Plan może być przyjęty jako element innych planów i programów (np. PGN).</p> <p>10. Obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej miasta (na stronie głównej) informacji o aktualnej jakości powietrza, wprowadzonym stopniu zagrożenia oraz odnośnika do możliwości zgłoszenia naruszenia przepisów ochrony środowiska.</p> <p>11. Przygotowanie szczegółowego planu wdrożenia Strefy Ograniczonej Emisji Komunikacyjnej w wersji pilotażowej do końca 2021 roku z ograniczeniem dla pojazdów dostawczych, ciężarowych i autobusów (szczegóły ograniczeń, zasięg strefy, wyłączenia w okresie przejściowym, lokalizacja oznakowań, plan kontroli).</p> <p>12. Zakup „zielonej” energii elektrycznej pochodzącej z OZE na potrzeby miasta</p> <p>13. Skoordinowanie dotacji miejskich z Programem Czyste Powietrze oraz programem Stop Smog. POP powinien zawierać jednoznaczne wytyczne w zakresie finansowania inwestycji polegających na wymianie źródeł ciepła/termomodernizacji domów, tak aby na poziomie lokalnym nie tworzono programów konkurujących ze sobą.</p>	<p>ad.8., ad.9., ad.11. Uwagi nie zostały uwzględnione. Za aktualizację, przygotowanie Planów strategicznych Miasta odpowiedzialny jest organ Gminy.</p> <p>ad.10. Uwaga nie została uwzględniona. Prawo wskazuje organ odpowiedzialny za realizację działania polegającego na informowaniu społeczeństwa o jakości powietrza.</p> <p>ad.12. Uwaga nie została uwzględniona. Zarząd Województwa nie jest właściwy w przedmiotowej sprawie.</p> <p>ad.13. Uwaga nie została uwzględniona. Tworzenie wytycznych, regulaminów wsparcia finansowego w zakresie działań inwestycyjnych na poziomie krajowym nie należy do kompetencji Gmin.</p>
10	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	<p>Obowiązki przedsiębiorców</p> <p>1. Przekazywanie informacji o zdarzeniach awaryjnych skutkujących emisją zanieczyszczeń do powietrza do systemu udostępnionego przez Urząd Marszałkowski. Informacje powinny zawierać określenie stopnia zagrożenia awarii według klasyfikacji:</p> <p>a. stopień 1 - zdarzenie, którego oddziaływanie nie wykracza poza teren zakładu i nie stanowi poważnej awarii w rozumieniu POŚ - informacja w ciągu 24 godzin od zdarzenia,</p> <p>b. stopień 2 - zdarzenie, którego oddziaływanie wykracza poza teren zakładu, ale nie stanowi poważnej awarii w rozumieniu POŚ – informacja w ciągu 3 godzin od zdarzenia,</p> <p>c. stopień 3 - zdarzenie będące poważną awarią w rozumieniu POŚ - informacja w ciągu 1 godziny od zdarzenia.</p> <p>2. Brak możliwości odstępstw od konkluzji BAT dla zakładów zlokalizowanych na obszarach przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza według</p>	<p>ad. 1 Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Program uwzględnia analizę emisji przemysłowych. Regulacje w zakresie awarii oraz ich monitorowania nie stanowią przedmiotu Programu. Prawo wskazuje organ odpowiedzialny za prowadzenie wykazów awarii i przestrzegania zapisów wydanych pozwoleń na emisję.</p> <p>ad. 2 Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Zarząd Województwa nie jest organem, który określa przepisy prawa w tym zakresie.</p> <p>ad. 3 Uwaga nie została uwzględniona. Wydając decyzje odpowiedni organ biorąc pod uwagę przepisy prawa sam decyduje jakie zapisy są konieczne do zastosowania przy konkretnej instalacji.</p>

Ip.	data pisma	wnoszący uwagi lub wnioski	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
			aktualnej oceny GIOS. 3. Nowo wydawane i zmieniane pozwolenia na emisję i pozwolenia zintegrowane powinny wskazywać działania ograniczające emisję do powietrza z danego zakładu w przypadku wprowadzenia 3 stopnia zagrożenia w ramach PDK.	
11	31.03.2020	Bydgoski Alarm Smogowy – Czyste Powietrze Powiedz TAK	<p>Proponowane uzupełnienia do działań krótkoterminowych</p> <p>1 stopień zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obowiązek przeprowadzenia kontroli prewencyjnych spalania odpadów i zakazanych paliw w co najmniej 30 budynkach dziennie • Apel do mieszkańców o zaprzestanie eksploatacji kominków, ognisk, grilli. • Zakaz spalania poza pozostałości roślinnych instalacjami. • Zakaz stosowania dmuchaw do liści. • Mieszkańcy ostrzegani SMS-ami o zagrożeniu oraz zakazach z nim związanych 2 stopień zagrożenia • Zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz w przedszkolach i szkołach, • Obowiązek przeprowadzenia kontroli prewencyjnych spalania odpadów i zakazanych paliw w co najmniej 40 budynkach dziennie • Zakaz eksploatacji kominków, • Zakaz spalania poza instalacjami, w tym ognisk, grilli, pozostałości roślinnych, itp. • Zakaz stosowania dmuchaw do liści, • Zakaz wjazdu samochodów ciężarowych do centrum. (konieczne określenie obszaru zakazu w POP) • Mieszkańcy ostrzegani SMS-ami o zagrożeniu oraz zakazach z nim związanych 3 stopień zagrożenia • Zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz w przedszkolach i szkołach, • Obowiązek przeprowadzenia kontroli prewencyjnych spalania odpadów i zakazanych paliw w co najmniej 50 budynkach dziennie • Zakaz eksploatacji kominków, • Zakaz eksploatacji urządzeń grzewczych na paliwa stałe (węgiel, biomasa) w przypadku możliwości zastosowania alternatywnego ogrzewania. • Zakaz spalania poza instalacjami, w tym ognisk, grilli, pozostałości roślinnych, itp. • Zakaz stosowania dmuchaw do liści, • Zakaz prac drogowych i budowlanych związanych z emisją pyłu do powietrza. • Zakaz wjazdu samochodów ciężarowych do centrum. (konieczne określenie obszaru zakazu w POP) • Wprowadzenie bezpłatnej komunikacji publicznej. • Wdrożenie ograniczeń dla zakładów przemysłowych określonych w pozwoleniach w przypadku wdrożenia 3 stopnia. • Zakaz produkcji pyłacej – betoniarnie i produkcja cementu. • Mieszkańcy ostrzegani SMS-ami o zagrożeniu oraz zakazach z nim związanych 	<p>Uwaga nie została uwzględniona.</p> <p>Program ochrony powietrza, którego elementem jest plan działań krótkoterminowych wskazuje propozycje ograniczeń i propozycje zadań do podjęcia w przypadku ogłoszenia poszczególnych poziomów alarmów, które są zgodne z obowiązującym prawem.</p> <p>Nie ma możliwości wprowadzenia w strefie szeregu zakazów, które będą ograniczać prawa społeczeństwa.</p>

Załącznik nr 3 – opiniowanie, wnioski i uwagi Prezydenta Miasta Bydgoszczy.

Odniesienie do uwag i wniosków wniesionych na etapie opiniowania projektu uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszanego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska.

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
1	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	W harmonogramie rzeczowo-finansowym efekt rzeczowy to mają być miary zadań wyrażone w m ² , szt., ale nie w postaci efektu ekologicznego.	Uwaga została uwzględniona częściowo. Program uzupełniono o wskaźnik rzeczowy, szacunkową powierzchnią użytkową [m ²].
2	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Wyznaczony poziom ładunku pyłu PM10 ze źródeł komunalno-bytowych w roku bazowym znacznie różni się od danych wynikających z aktualnie obowiązującego POP-u oraz danych własnych UMB (Aktualnie obowiązujący POP-758,68 Mg/rok; Projekt nowego POP-329,105 Mg/rok; Baza UMB-657,907 Mg/rok) nie jest możliwe zajęcie stanowiska w przedmiotowej kwestii. W związku z powyższym w pierwszej kolejności należy szczegółowo opisać zastosowaną metodykę obliczeń wielkości emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z terenu strefy aglomeracja bydgoska i wyjaśnić rozbieżności wielkości emisji wyjściowej w aktualnie obowiązującym POP oraz projekcie nowego.	Uwaga została rozpatrzona, nie została uwzględniona. Program ochrony powietrza został przygotowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy udział w wartościach stężeń substancji. Program ochrony powietrza przygotowano na podstawie wyników Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za 2018 rok, wynikach modelowania Rocznej oceny jakości powietrza. Program uwzględnia bazę emisji Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), która podczas opiniowania przez Ministra Klimatu podlega weryfikacji. Wielkości emisji przedstawione w Programie ochrony powietrza są zgodne z bazami Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), o które wnioskował do organów Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy wpływ w wartościach stężeń substancji. Organ Miasta Bydgoszczy celem wyjaśnienia może zwrócić się do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) jak również zawnioskować o szczegółową metodykę obliczeń wielkości emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z terenu strefy aglomeracja bydgoska, ponieważ nie została ona przekazana z bazą danych, którą udostępniono na potrzeby przygotowania Programu.
3	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	W obecnie obowiązującym Programie ochrony powietrza dla strefy aglomeracja bydgoska uchwalonym przez Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego uchwałą nr XXXVI 1/621/17 przyjęto ładunek pyłu PM10 ze źródeł powierzchniowych w roku bazowym 2015 na poziomie 758,68 Mg/rok. W wyniku przeprowadzonego modelowania ustalono, że w celu uzyskania jakości powietrza wymaganej przepisami prawa należy zredukować emisję o 197,25 Mg/rok. Osiągnięta emisja na poziomie 561,43 Mg/rok z sektora komunalno-bytowego miała zapewnić dotrzymanie standardów	Uwaga została rozpatrzona, nie została uwzględniona. Program ochrony powietrza został przygotowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy udział w wartościach stężeń substancji. Program ochrony powietrza przygotowano na podstawie wyników Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
			<p>jakości środowiska w zakresie pyłu PM10. Natomiast z przedłożonego projektu uchwały wynika, że wielkość emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza ze źródeł komunalno-bytowych (powierzchniowych) z terenu strefy aglomeracja bydgoska w 2018 roku została przyjęta w oparciu o Bazy Emisji KOBIZE za rok 2018 na poziomie: pył PM10 - 329,105 Mg/rok, pył PM2,5 - 324,077 Mg/rok.</p>	<p>pomorskim za 2018 rok, wynikach modelowania Rocznej oceny jakości powietrza. Program uwzględnia bazę emisji Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), która podczas opiniowania przez Ministra Klimatu podlega weryfikacji. Wielkości emisji przedstawione w Programie ochrony powietrza są zgodne z bazami Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), o które wnioskował do organów Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy wpływ w wartościach stężeń substancji. Organ Miasta Bydgoszczy celem wyjaśnienia może zwrócić się do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE). Jak również zawnioskować o szczegółową metodykę obliczeń wielkości emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z terenu strefy aglomeracja bydgoska, ponieważ nie została ona przekazana z bazą danych, którą udostępniono na potrzeby przygotowania Programu.</p>
4	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	<p>Budzi wątpliwość fakt, iż przyjęta emisja bazowa w projekcie uchwały jest na niższym poziomie, niż zakładana do osiągnięcia w obowiązującym POP-ile. Jednocześnie należy zauważyć, że przyjęta emisja znacznie odbiega od danych wynikających z przeprowadzonej przez Miasto Bydgoszcz inwentaryzacji (korespondencja w tej sprawie, pismo znak: WZR-IV.604.83.2019 z dnia 9 sierpnia 2019 r.). Z bazy emisji komunalno-bytowej (inwentaryzacja) wykonanej w ramach projektu KAWKA i cały czas aktualizowanej przez miasto Bydgoszcz wynika, że w mieście eksploatowanych jest 22 677 szt. urządzeń grzewczych na opał stały. Emisja roczna do powietrza pyłu PM10 w 2018 i 2019 roku była w granicach: 657,907 Mg/rok, zaś pyłu PM2.5 - 643,919 Mg/rok.</p> <p>W przesłanym projekcie nie odniesiono się do ww. kwestii. Niewyjaśnione przyczyny tej rozbieżności oraz brak informacji w jaki sposób wyznaczono wyjściową wielkość emisji budzi wątpliwości, co do rzetelności dalszych obliczeń, modelowania i wyznaczonego efektu ekologicznego. Istnieje ryzyko, że przyjęcie zaniżonych wartości może skutkować nieosiągnięciem założonych celów w postaci dotrzymania standardów jakości powietrza.</p>	<p>Uwaga została rozpatrzona, nie została uwzględniona. Program ochrony powietrza został przygotowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy udział w wartościach stężeń substancji. Program ochrony powietrza przygotowano na podstawie wyników Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za 2018 rok, wynikach modelowania Rocznej oceny jakości powietrza. Program uwzględnia bazę emisji Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), która podczas opiniowania przez Ministra Klimatu podlega weryfikacji. Wielkości emisji przedstawione w Programie ochrony powietrza są zgodne z bazami Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE), o które wnioskował do organów Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami. Efekty ekologiczne zostały wyznaczone na podstawie referencyjnych danych emisyjnych przekazanych przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) oraz na podstawie modelowania matematycznego oraz analiz statystycznych.</p> <p>Program skupia się na realizacji działań naprawczych, które najbardziej oddziałują na źródła, które mają największy wpływ w wartościach stężeń substancji. Organ Miasta Bydgoszczy celem wyjaśnienia może zwrócić się do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE). Jak również zawnioskować o szczegółową metodykę obliczeń wielkości emisji zanieczyszczeń</p>

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
				wprowadzanych do powietrza z terenu strefy aglomeracja bydgoska, ponieważ nie została ona przekazana z bazą danych, którą udostępniono na potrzeby przygotowania Programu.
5	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Projekt POP nie określa efektu rzeczowego, wskazano jedynie efekt ekologiczny, który może być obciążony wadą z uwagi na błędnie przyjętą zaniżoną emisję wyjściową. Z tego względu dla skonkretyzowania stopnia realizacji projektu POP zasadne jest uzupełnienie efektu ekologicznego poprzez wskazanie celu rzeczowego. W odniesieniu do zaproponowanych działań naprawczych zwracam się zatem o uzupełnienie zakresu rzeczowego w tabeli 31 poprzez uwzględnienie wskaźników wynikających z art. 3 pkt. 5) ppkt d) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1159) oraz dodatkowo podanie liczby urządzeń grzewczych koniecznych do likwidacji w latach 2020-2026.	Uwaga została uwzględniona. W Programie poddano korekcie wskaźniki, które wynikają z art. 3 pkt. 5) ppkt. d) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1159). Uzupełniono zapisy o brakujące lokale. Program został uzupełniony o efekt rzeczowy realizacji działań wskazanych w harmonogramie - szacunkową powierzchnię użytkową.
6	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Zwracam się o wykluczenie możliwości wymiany urządzeń opalanych paliwem stałym na kolejne urządzenia grzewcze opalane opalem stałym spełniającym standardy klasy V lub ekoprojektu. Z ogólnodostępnych źródeł informacji wynika, że ekologiczne piece na węgiel klasy V spełniają wymagane prawem parametry jedynie w warunkach laboratoryjnych testów. Testy w laboratoriach realizowane są na najlepszych i najdroższych paliwach. W czasie takich testów dymność jest niska, parametry energetyczne wysokie. Przy czym większość użytkowników sięga po dużo tańszy i gorszy węgiel.	Uwaga została uwzględniona częściowo. Wprowadzono zmiany w dokumencie Projektu. Zmieniono zapis zadania "PL0401_ZSO - Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych". W Programie wprowadzono zapisy dot. stosowania w nowo powstałych budynkach kotłów na paliwo stałe spełniające wymagania ekoprojektu tylko w przypadku braku infrastruktury systemu ciepłowniczego lub gazowego.
7	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Należy zweryfikować zaproponowaną liczbę kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów. Zaproponowana liczba 10 kontroli dla Miasta Bydgoszczy, w którym liczba ludności wynosi 350 000, jest nieadekwatna do potrzeb. W Bydgoszczy funkcjonariusze Straży Miejskiej w ostatnich 3 miesiącach przeprowadzili łącznie 1165 kontroli palenisk domowych. Jeżeli założymy, że w całym sezonie grzewczym SM w Bydgoszczy przeprowadzi około 2000 kontroli, to na 1000 mieszkańców przypada 5 kontroli. W części opisowej projektu Programu pokazano, że na stężenia zanieczyszczeń w strefie aglomeracja bydgoska mają znaczący wpływ źródła emisji spoza strefy. W związku z powyższym budzi poważne wątpliwości założona liczba kontroli jednostek straży gminnej przewidziana dla strefy kujawsko - pomorskiej. Realizacja 5 kontroli w sezonie grzewczym dla gmin sąsiednich z całą pewnością nie przyniesie efektu w postaci poprawy jakości powietrza w Bydgoszczy. Proponuję	Uwaga została uwzględniona częściowo. W Programie skorygowano zapisy dotyczące efektu rzeczowego zadania na: „minimum: 5 kontroli/1000 mieszkańców w sezonie grzewczym, szczególnie w przypadku ogłoszenia Alarmu wynikającego z Planu działań krótkoterminowych.” W strefie kujawsko-pomorskiej w sezonie grzewczym pozostawiono efekt na zaproponowanym poziomie, ponieważ Gminy wniosowały o jego obniżenie lub/i usunięcie.

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
			zatem przyjęcie analogicznego, jak dla miasta Bydgoszczy, wskaźnika 5 kontroli w sezonie grzewczym/1000 mieszkańców w programie ochrony powietrza dla strefy kujawsko - pomorskiej.	
8	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Zwracam się o wyjaśnienie sposobu oszacowania kosztów realizacji działań w szczególności zmiany sposobu ogrzewania.	Uwaga została uwzględniona. Koszty realizacji działań zostały obliczone na podstawie wyników przedstawionych w załączniku nr 5 do uchwały w pkt WSKAŹNIKI MONITOROWANIA POSTĘPU DLA PLANOWANYCH DZIAŁAŃ NAPRAWCZYCH" - efektywność ekonomiczna, w której przedstawiono, średnie koszty realizacji różnego rodzaju działań naprawczych. Koszty realizacji działań zostały przedstawione w harmonogramie działań priorytetowych. Przedstawione koszty inwestycyjne i wymagany niezbędny efekt ekologiczny, pozwolił na określenie kosztów redukcji emisji 1 tony zanieczyszczenia (np. zł/Mg PM10). Program został uzupełniony o szacunkowe koszty inwestycyjne.
9	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	W przedłożonym projekcie Programu nie wytypowano do wdrożenia działania naprawczego polegającego na wprowadzeniu całkowitego zakazu spalania paliw stałych do celów grzewczych w indywidualnych systemach grzewczych uzasadniając decyzję względami technicznymi (brak dostępu do sieci ciepłowniczej lub gazowej) oraz społecznymi (wiązałoby się z wprowadzeniem zakazu korzystania z kominków). Powyższe uzasadnienie nie jest przekonujące. Miasto Bydgoszcz proponowało wprowadzenie ww. zakazu jedynie na obszarach, gdzie jest dostęp do sieci ciepłowniczej lub gazowej wyłączając pozostałe obszary. Kwestia korzystania z kominków jest drugorzędna w stosunku do celu jakim jest zapewnienie dobrej jakości powietrza. Przy czym należy mieć na względzie, tak jak pisałem fakt, iż piece na opał stały klasy V spełniają wymagane prawem parametry jedynie w warunkach laboratoryjnych testów i z tego względu docelowo powinny być wyeliminowane z użytkowania.	Uwaga została uwzględniona częściowo. Zmieniono opis zadania "PL0401_ZSO - Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych".
10	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Dopisanie w tabeli 31 na str. 93 w wierszu: „jednostka realizująca zadanie”: „właściciele budynków, nieruchomości”.	Uwaga została uwzględniona. W tabeli 31 w wierszu: „jednostka realizująca zadanie” dodano: „właściciele budynków, nieruchomości”.
11	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Zweryfikowanie tabeli 18 ze str. 35 i tabeli 30 ze str. 51. Wielkości emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z sektora komunalno-bytowego w strefie aglomeracja bydgoska w roku 2018 w obu tabelkach nie pokrywa się.	Uwaga została uwzględniona. W tabeli 30 poprawiono wielkość emisji PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w strefie aglomeracja bydgoska w roku bazowym.
12	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Dostosowanie zapisów zawartych w tabeli 31 str. 93 w kolumnie „wskaźniki monitorowania postępu” do zapisów art. 3 pkt. 5) ppkt d) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1159).	Uwaga została uwzględniona. W Programie poddano korekcie wskaźniki, które wynikają z art. 3 pkt. 5) ppkt d) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1159). Uzupełniono zapisy o brakujące lokale.

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
13	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Dostosowanie opisu pod rysunkiem 9 na str. 24 z danymi przedstawionymi na rysunku. W opisie jest zapis: „Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24 godz. PM10 w III kwartale 2018 r. w Bydgoszczy z wysokością warstwy mieszanania”, natomiast rysunek przedstawia IV kwartał 2018 r.	Uwaga została uwzględniona. Poprawiono na: „Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w IV kwartale 2018 r. w Bydgoszczy z wysokością warstwy mieszanania.”
14	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Dostosowanie opisu pod rysunkiem 11 ze str. 25 z danymi przedstawionymi na rysunku. W opisie jest zapis: „Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24 godz. PM 10 w III kwartale 2018 r. w Bydgoszczy z temperaturą”, natomiast rysunek przedstawia IV kwartał 2018 r.	Uwaga została uwzględniona. Podpis rysunku nr 11 poprawiono na: „Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w IV kwartale 2018 r. w Bydgoszczy z temperaturą.”
15	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Zmianę zapisu w drugim akapicie na str. 86 – w zdaniu: „Działanie to wspierane jest przez obowiązującą na terenie aglomeracji bydgoskiej oraz pozostałej części województwa kujawsko-pomorskiego uchwałę antysmogową która między innymi przewiduje od 1 stycznia 2024 roku eliminację eksploatacji instalacji na paliwo stałe niespełniających wymagań w zakresie emisji zanieczyszczeń co najmniej na poziomie klasy 3 wg normy PN-EN-303-5:2012.” powinno być do 1 stycznia 2024 roku....”.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
16	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Zmianę terminu przekazywania do Zarządu Województwa Kujawsko - Pomorskiego sprawozdań z realizacji działań naprawczych z 31 stycznia każdego roku na 28 lutego każdego roku.	Uwaga została uwzględniona częściowo. Wprowadzono zmiany w Programie, wskazano termin 15 lutego każdego roku.
17	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Pragnę dodatkowo nadmienić, że dla ośrodków o największych przekroczeniach dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu powinny być zagwarantowane w Regionalnym Programie Operacyjnym środki na realizację przez samorządy zadań wynikających z programów ochrony powietrza. Proponuję, aby środki na ten cel były realizowane w formule pozakonkursowej.	Uwaga nie została uwzględniona. W Programie ochrony powietrza dla strefy w rozdziale MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ WSKAZANYCH W PROGRAMIE przedstawiono krajowe oraz zagraniczne możliwości finansowania działań naprawczych. Zabezpieczenia w Regionalnym Programie Operacyjnym 2021-2028 środków na likwidację niskiej emisji w skali adekwatnej do opisanych w Programie potrzeb uzależnione jest od alokacji środków Unii Europejskiej dla Państw Członkowskich, jak również podziału środków Krajowych. Obecnie trwają prace nad zakończeniem ustaleń dotyczących nowych Wieloletnich ram finansowych Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w których zostaną określone nowe zasady przydziału środków z funduszy na poszczególne kraje oraz obszary.
18	23.03.2020	Prezydent Miasta Bydgoszczy	Z uwagi na panujące zagrożenie dla zdrowia i życia, mając na uwadze wyżej wymienione uwagi i wątpliwości, zwracam się jednocześnie z prośbą o zorganizowanie w ramach trwających konsultacji społecznych, spotkania w formie telekonferencji.	W ramach konsultacji społecznych zaplanowane było 1 spotkanie informacyjne, które miało odbyć się 25 marca 2020 r. w Toruniu. Jednak w związku z zagrożeniem rozprzestrzeniania koronawirusa SARS-CoV-2 wywołującego chorobę Covid-19 i ogłoszeniem w dniu 13 marca 2020 roku na obszarze całego kraju stanu zagrożenia epidemicznego spotkanie zostało odwołane. Uwagi i wnioski do projektu zgłaszać można było w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
				<p>W ramach trwających konsultacji społecznych wykonawca zamówienia niejednokrotnie udzielił wyjaśnień i konsultował zapisy Programu z interesariuszami Urzędu Miasta Bydgoszczy. Ze względu na ograniczenia wprowadzenia w kolejnym kroku przez Rząd Stanu Epidemicznego w kraju i kolejnych ograniczeń związanych z tym stanem, ze względów technicznych nie było możliwości zorganizowania telekonferencji.</p>

Załącznik nr 4 – opiniowanie, wnioski i uwagi Ministra Klimatu.

Wnioski i uwagi ogólne wniesione na etapie opiniowania przez Ministra Klimatu projektu uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszzonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska.

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia
1	06.04.2020	Minister Klimatu	Należy zauważyć, że projekt uchwały jest co prawda zgodny z wymogami rozporządzenia jednak po analizie jego zapisów można mieć wątpliwość, czy wskazane w nim działania rzeczywiście doprowadzą do zakładanej poprawy jakości powietrza. W harmonogramie rzeczowo-finansowym działań naprawczych wskazane są trzy działania. Są one opisane bardzo ogólnie bez wskazania konkretnych celów do osiągnięcia. Szczególnie widoczne jest to w działaniu „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych”. Wskazany efekt rzeczowy podany jest jedynie jako redukcja emisji, jednak brak jest efektu w postaci liczby zlikwidowanych kotłów. Redukcja emisji jest efektem ekologicznym, natomiast efektem rzeczowym powinny tutaj być zlikwidowane kotły na paliwo stałe.	Uwaga została uwzględniona częściowo. Podano powierzchnię lokali/mieszkań, na której należy zmienić sposób ogrzewania, ponieważ sama liczba kotłów nie pozwala na określenie jaki efekt (w postaci redukcji emisji) zostanie uzyskany.
2	06.04.2020	Minister Klimatu	W dokumencie brak jest podstawowej analizy liczby kotłów na paliwo stałe, które powinny zostać zlikwidowane. Wobec czego trudna jest ocena skali problemu i wskazania zakresu działań, które muszą być podjęte. Wobec czego proponuje się wskazanie jako działania również inwentaryzacji instalacji o małej mocy do 1 MW.	Uwaga została częściowo uwzględniona. W kierunkach działań wskazano działanie polegające na inwentaryzacji instalacji o małej mocy do 1 MW.
3	06.04.2020	Minister Klimatu	Z analizy scenariusza bazowego wynika, że działania podejmowane na podstawie istniejącego prawa krajowego i lokalnego nie doprowadzą do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych i docelowych zanieczyszczeń. W scenariuszu tym była brana pod uwagę uchwała nr VIII/136/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Jeżeli w wyniku podejmowanych działań wynikających z ww. uchwały nie zostanie w wystarczającym stopniu ograniczona emisja z instalacji nią objętych oznaczałoby to konieczność wprowadzenia w tej uchwale odpowiednich zmian, tak aby korespondowała z zapisami omawianego programu ochrony powietrza.	Uwaga jest niezasadna. Nie ma konieczności zmiany zapisów w uchwale antysmogowej dotyczących działań związanych ze stopniem ograniczenia emisji z instalacji nią objętych. Zgodnie z zapisami uchwały antysmogowej, jej realizacja, w zakresie ograniczenia użytkowania określonych instalacji na paliwa stałe przewidziana do wykonania do 1 stycznia 2028 r. powinna doprowadzić do dotrzymania standardów jakości powietrza oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Celem wzmocnienia przyjętej uchwały antysmogowej w uchwale Programu ochrony powietrza poprzez zaplanowanie scenariusza redukcji i działania samorządu oraz dodatkowe zachęty finansowe skuteczniejsza powinna być zmiana systemów grzewczych w sektorze bytowo-komunalnym.
4	06.04.2020	Minister Klimatu	Identyfikacja wykorzystywanych informacji źródłowych powinna być precyzyjna i odpowiadać wymogom obowiązujących norm PN-ISO 690 i PN-ISO 690-2. Nie jest to jedynie zarzut natury formalnej – brak konkretnej identyfikacji danych źródłowych utrudnia merytoryczną ocenę prawidłowości wykonania pracy i wiarygodności przedstawianych	Uwaga została uwzględniona. Wprowadzono korekty zapisów dotyczących przywoływanych źródeł.

lp.	data pisma	organ opiniujący	treść uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia
			wyników, jak i wszelkie dalsze prace związane z przyszłymi korektami planu lub jego rozwojem. Uwaga dotyczy w szczególności przywołań niezidentyfikowanych dokumentów, np. „źródło: opracowanie Atmoterm S.A. na podstawie danych Państwowego Monitoringu Środowiska” (str. 18).	
5	06.04.2020	Minister Klimatu	Brak precyzyjnych informacji na temat wykorzystywanych danych meteorologicznych („dane klimatyczne publikowane w serwisie Pogodynka” - str. 14) uniemożliwia weryfikację tego elementu opracowania. Niezgodności wskazane również w opinii odnośnie programu ochrony powietrza dla miasta Toruń nasuwają tu poważne wątpliwości.	Uwaga została uwzględniona. W załącznikach podano parametry zastosowanego modelu. Zaktualizowano zapisy w Programie.
6	06.04.2020	Minister Klimatu	Nie określono matematycznych metod szacowania (str. 28), nie podano także informacji dotyczących metody modelowania matematycznego, poza podaniem nazwy modelu (str. 36) co jest niewystarczające. Należy tu podać pełen opis danych wejściowych i konfiguracji modelu – tak, aby na podstawie tych informacji możliwe było odtworzenie procesu modelowania. Informacje te są ważne, zarówno dla zapewnienia możliwości merytorycznej oceny przedstawianych wyników, jak też i w razie zaistnienia potrzeby aktualizacji planu i przeprowadzenia ponownych obliczeń. W zakresie zapewnienia jakości procesu modelowania, obowiązywać winno wykazanie spełnienia norm określonych w Dyrektywie CAFE. Z powodu braku skonfrontowania wyników modelowania dla roku bazowego z pomiarami, nie sposób potwierdzić faktu spełnienia tych norm. Udokumentowania wymaga skuteczność modelowania – zarówno warunków meteorologicznych, jak i procesów transportu zanieczyszczeń.	Uwaga została uwzględniona częściowo. Rozporządzenie w sprawie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych, które określa zawartość Programu ochrony powietrza nie wskazuje na konieczność tak dokładnego opisu sposobu modelowania matematycznego. Ujęcie w Programie ochrony powietrza jako akcie prawa miejscowego szczegółowego, pełnego opisu danych wejściowych i konfiguracji modelu nie jest podyktowane wymogiem zapewnienia takiego opisu. Wskazanie krótkiego opisu zastosowanego modelu do modelowania prognoz jakości powietrza może być ujęte, natomiast można wskazać opis z rocznej oceny jakości powietrza, w ramach której wykonywane jest modelowanie na poziomie krajowym i dla której zastosowanie mają wymogi określania sposobu modelowania jakości powietrza wraz z zapewnieniem zgodności z wynikami pomiarów zgodnie z rozporządzeniem z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu. W załącznikach Programu uzupełniono informacje dotyczące podstawowych parametrów zastosowanego modelu.
7	06.04.2020	Minister Klimatu	Nie podano w jaki sposób ustalono warunki meteorologiczne do wykonania prognoz na rok zakończenia programu (2026); można jedynie przypuszczać, że użyto tu danych z roku 2018. W takim przypadku, należy zauważyć, że wieloletnie dane klimatologiczne (Atlas Klimatu Polski, 1970-2000) wskazują odmienny rozkład kierunków wiatru (różne wiatru), niż podany w programie ochrony powietrza. W związku z tym, przyjęcie warunków panujących w roku 2018 dla prognoz na rok 2026 byłoby nieuzasadnione.	Uwaga nie została uwzględniona. Aby obliczyć poziomy wartości dopuszczalnych i docelowych analizowanych substancji w roku prognozy 2026, niezbędnym jest podjęcie działań, które doprowadzą do redukcji założonych emisji. Aby wyniki były miarodajne, dla roku prognozy zastosowano te same warunki brzegowe modelu, jak również meteorologiczne, jak dla roku bazowego 2018.
8	06.04.2020	Minister Klimatu	Nie podano w jaki sposób została wyznaczona wysokość warstwy mieszanania (str. 24, rys. 8-9). Wykres zdaje się wskazywać, że przedstawione dane dotyczą jakiejś wartości dobowej (średniej?). Potrzebne są tu odpowiednie wyjaśnienia, ponieważ nałożenie cyklu dobowego warunków meteorologicznych w warstwie granicznej i cyklu emisji wymaga odpowiedniego potraktowania przy obliczaniu wartości dobowych.	Uwaga została uwzględniona. W Programie, rozdziale Opis stanu jakości powietrza w strefie (...) omówiono m.in. jaka jest zależność pomiędzy występowaniem epizodów wysokich stężeń a notowanymi w tych samych dniach warunkami meteorologicznymi. W opisie dodano, że parametry meteorologiczne zostały uśrednione do 24 godzin - są to średnie dobowe.

Wnioski i uwagi szczegółowe wniesione na etapie opiniowania do projektu uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy aglomeracja bydgoska przez Ministra Klimatu.

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
1	06.04.2020	Minister Klimatu	Wykaz skrótów i pojęć użytych w Programie	„Wykaz skrótów i pojęć użytych w opracowaniu” – zawiera pojęcia, które nie występują w opiniowanym dokumencie np. emitor punktowy, emitor liniowy, emitor powierzchniowy, Kataster Emisji.	Uwaga redakcyjna. Konieczna aktualizacja i ujednoczenie pojęć pod względem zawartych informacji w opracowaniu.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
2	06.04.2020	Minister Klimatu	Część opisowa cel, zakres i podstawy prawne przygotowania programu Cel i zakres opracowania oraz kod programu Podstawy Prawne Dyrektywy	Wśród aktów unijnych, z uwzględnieniem których został opracowany program ochrony powietrza, należałoby wymienić dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2015/2193 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania, jak wskazują zapisy w dalszej części opracowania, dokonano analizy wpływu wymagań tej dyrektywy na redukcję emisji pyłów (str. 45).	Uzasadnienie jw.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
3	06.04.2020	Minister Klimatu	Jw.	Należy uwzględnić dyrektywę 2016/2284 w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylecia dyrektywy 2001/81/WE	W przypadku analizowania zarówno emisji jak i emisji do powietrza należy uwzględnić również dyrektywę NEC, która nakłada na państwa członkowskie konieczność ograniczenia emisji m.in. pyłu PM2,5.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
4	06.04.2020	Minister Klimatu	Inne dokumenty	Nie zostały wzięte pod uwagę przygotowane przez Ministerstwo Klimatu: -wskaźniki emisji zanieczyszczeń powietrza ze spalania paliw na potrzeby opracowania programów ochrony powietrza” (przekazane w dniu 13 sierpnia 2019 r. przez Ministra Środowiska do marszałków województw), - Kalkulator do obliczania wielkości emisji z transportu drogowego (przekazane w dniu 30 września 2019 r. przez Ministra Środowiska do marszałków województw) Nie opisano z jakich źródeł jest emisja B(a)P.	Wzięto pod uwagę jedynie Wytyczne Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 1996 r. Natomiast nie wymieniono najaktualniejszych wskaźników opracowanych w 2019 r. Należy wziąć te najnowsze dokumenty pod uwagę.	Uwaga została uwzględniona. Uzupełniono zapisy Programu.
5	06.04.2020	Minister Klimatu	Wyniki pomiarów jakości powietrza w strefie aglomeracja bydgoska w latach 2013-2018	Nie opisano z jakich źródeł jest emisja B(a)P	Należy uzupełnić informację dot. źródła emisji B(a)P tak jak to zrobiono w dziale poświęconym PM10.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
6	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 6	W tabeli na stronie 18 podana została informacja, że na stacji KpBydBerling wykonywane są pomiary zarówno metodą automatyczną jak i manualną. Na tej stacji wykonywane są tylko pomiary metodą manualną.	Konieczne uzupełnienie aktualizacja i prerעדagowanie danych zgodnie z rzeczywistymi wynikami pomiarów stacji.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
7	06.04.2020	Minister Klimatu	Wyniki pomiarów jakości powietrza w strefie aglomeracja bydgoska w latach 2013-2018	Wartość średnioroczna pyłu PM10 na Placu Poznańskim w 2018 roku wynosząca 40,2 µg/m³ nie jest przekroczeniem normy.	Uzasadnienie jw.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
8	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 9	Wartości w tabeli 9 są nieprawidłowe oraz brak jest wyniku stężenia średniorocznego dla PM10 z 2018 r. dla stacji przy ul. Warszawskiej z pomiaru manualnego – 35,3 µg/m³. Bydgoszcz, Plac Poznański (pomiar automatyczny) – 2013 r. jest 40,3 µg/m³ a powinno być 40,4 µg/m³; 2014 r. - jest 42,4 µg/m³ a powinno być 42 µg/m³; 2015 r. - jest 40,2 µg/m³ a powinno być 40,0 µg/m³; 2017 - jest 38,5 µg/m³ a powinno być 38,1 µg/m³. Bydgoszcz, Warszawska (pomiar automatyczny) – 2013 r. jest 29,6 µg/m³ a powinno być 29,4 µg/m³; 2014 r. - jest 35,5 µg/m³ a powinno być 35,6 µg/m³; 2015 r. - jest 30,2 µg/m³ a powinno być 30,4 µg/m³; 2016 r. - jest 28,8 µg/m³ a powinno być 29,0 µg/m³; 2018 r. - jest 35,6 µg/m³ a powinno być 35,8 µg/m³	Uzasadnienie jw.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
9	06.04.2020	Minister Klimatu	Rysunek 9	Rysunek przedstawia przebieg zmienności stężeń 24 godz. PM10 w IV kwartale a nie w trzecim.	Należy poprawić tytuł.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
10	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 14	Wartości w tabeli 14 są nieprawidłowe. Bydgoszcz, Plac Poznański (pomiar automatyczny) – 2014 r. jest 24,2 µg/m³ a powinno być 24,3 µg/m³; 2017 r. - jest 22,1 µg/m³ a powinno być 22,1 µg/m³; 2018 r. - jest 27,6 µg/m³ a powinno być 27,7 µg/m³ Bydgoszcz, Warszawska (pomiar automatyczny) – 2013 r. jest 23,6 µg/m³ a powinno być 23,4 µg/m³; 2015 r. - jest 22,7 µg/m³ a powinno być 23,1 µg/m³; 2016 r. - jest 22,5 µg/m³ a powinno być 22,8 µg/m³; 2017 r. - jest 27,1 µg/m³ a powinno być 26,8 µg/m³; 2018 r. - jest 27,0 µg/m³ a powinno być 27,8 µg/m³. Należy również poprawić tytuł tabeli i wstawić odpowiedni okres.	Uzasadnienie jw.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
11		Minister Klimatu	PM2,5	Należy podać jaki był wskaźnik średniego narażenia w 2018 r.		Uwaga została uwzględniona. Uzupełniono zapisy Programu
12	06.04.2020	Minister	Tabela 15, 16, 17	W tabelach nie zdefiniowano nagłówka opisanego	Należy zdefiniować nagłówki opisany	Uwaga została uwzględniona.

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
		Klimatu		jako maksymalne stężenie. Nie zdefiniowano również nagłówka szacunkowa długość drogi, zawartego w ww. tabelach.	jako maksymalne stężenie oraz szacunkowa długość drogi. Infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi nie powinna być identyczna dla wszystkich obszarów przekroczeń, różniących się powierzchnią i obejmujących zupełnie inne części miasta	Zaktualizowano zapisy Programu.
13	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 18	„Wielkość emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z terenu strefy aglomeracja bydgoska w 2018 roku wg rodzaju źródeł emisji” 2.	Dane emisyjne objęte programem ochrony powietrza (PM10, PM2,5, B(a)P) oraz emisje SOx, NOx i NH3 przedstawione w tabeli 18 różnią się od danych emisyjnych przekazanych przez KOBIZE na potrzeby modelowania jakości powietrza, w zakresie <1%, co może być wytłumaczone różnymi sposobami określenia sum emisji z badanych obszarów (przebieg granic administracyjnych, metoda selekcji w oprogramowaniu GIS). Jednocześnie stwierdzono istotne różnice w wielkości danych emisyjnych CO i NMLZO. Emisje zawarte w POP są mniejsze od przekazanych przez KOBIZE ok. 60% dla CO i ok. 10% NMLZO.	Uwaga została uwzględniona. Przychylnono się do zgłoszonej uwagi Ministra Klimatu dotyczącej rozdziału „Ocena i analiza możliwych do zastosowania rozwiązań zmierzających do ograniczenia emisji prekursorów ozonu”, dlatego będąc konsekwentnym usunięto emisje prekursorów ozonu, do których odnosiły się uwagi. Zaktualizowano zapisy projektu uchwały poprzez usunięcie danych.
14	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 18	Należy sprawdzić wielkość emisji NH ₃ z transportu drogowego.	Wielkość ta jest zdecydowanie zbyt wysoka biorąc pod uwagę, że ponad 90% emisji amoniaku w kraju pochodzi z rolnictwa.	Uwaga została uwzględniona. Przychylnono się do zgłoszonej uwagi Ministra Klimatu dotyczącej rozdziału „Ocena i analiza możliwych do zastosowania rozwiązań zmierzających do ograniczenia emisji prekursorów ozonu”, dlatego będąc konsekwentnym usunięto emisje prekursorów ozonu, do których odnosiły się uwagi. Zaktualizowano zapisy projektu uchwały poprzez usunięcie danych.
15	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 20	„Zakres stężeń tła regionalnego w strefie aglomeracja bydgoska w 2018 roku” i tabela 21: „Zakres stężeń tła regionalnego w strefie aglomeracja bydgoska w 2018 roku w podziale na różne rodzaje tła” jako źródło wskazano: „opracowano na podstawie Bazy Emisji KOBIZE za rok 2018”.	Należy zauważyć, że KOBIZE nie przekazuje danych dotyczących stężeń zanieczyszczeń; brak opisanej metodyki przeliczenia danych emisyjnych z KOBIZE na stężenia.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu. Opisano parametry wykorzystanego modelu matematycznego, którego wynikiem są stężenia analizowanych substancji.

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
16	06.04.2020	Minister Klimatu	Stężenie Benzo(a)pirenu	Nieprawidłowo wskazano, że w 2026 r. nie zostanie przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu	Nie jest prawdą, że poziom docelowy dla B(a)P nie zostanie przekroczony. Z dokumentu wynika, że poziom ten nie zostanie dotrzymany, wobec czego należy poprawić zapis.	Uwaga nie została uwzględniona. Zgodnie z Wytocznymi Komisji Europejskiej do decyzji 2011/850/UE, przekroczenie normy jakości powietrza występuje wtedy, gdy wartość odpowiedniej statystyki (np. średniej rocznej) po zaokrągleniu do ilości miejsc znaczących, z jaką podana jest norma, przekracza wartość normowaną, np. poziom docelowy dla benzo(a)pirenu wynosi 1 ng/m ³ , jeżeli stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu na stanowisku pomiarowym wynosi 1,50 ng/m ³ to zgodnie z ww. wytycznymi otrzymany wynik zaokrągli się do 2 ng/m ³ (co jest przekroczeniem normy), jeżeli stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu na stanowisku pomiarowym wynosi 1,49 ng/m ³ to otrzymany wynik zaokrągli się do 1 ng/m ³ (co nie jest przekroczeniem normy).
17	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 25	„Porównanie emisji spoza województwa kujawsko-pomorskiego pyłu PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w roku bazowym i w roku prognozy 2026”	Prawdopodobnie błędnie umieszczony wiersz w tabeli; tytuł tabeli świadczy, że zawarte w niej dane emisyjne pochodzą tylko spoza woj. kujawsko-pomorskiego. Tymczasem ostatni wiersz zawiera dane ze strefy kujawsko-pomorskiej, które są niezgodne z danymi przekazanymi przez KOBIZE, np. PM10 w programie ochrony powietrza wynosi 9 012 Mg/rok, a wartość przekazana przez KOBIZE to 15 617 Mg/rok.	Uwaga została uwzględniona. Zweryfikowano poprawność danych emisyjnych względem przekazanych danych przez KOBIZE w październiku 2019 roku, na potrzeby opracowania Programu. Wprowadzono korektę nazwy tabeli w Programie oraz wartości emisji.
18	06.04.2020	Minister Klimatu	Scenariusze wielkości emisji w roku prognozy. Scenariusz Bazowy	Rozdział dotyczący scenariusza bazowego – jak wskazano na wstępie: „Scenariusz bazowy określa jakich zmian emisji można spodziewać się w strefie objętej Programem w przypadku niepodjęcia żadnych dodatkowych działań ponad te, których konieczność podjęcia wynika z istniejących przepisów”.	Należałoby jasno sprecyzować, jakie wymagania prawne zostały uwzględnione w tym scenariuszu, szczególnie w zakresie sektora komunalno-bytowego.	Uwaga została uwzględniona. Uzupełniono zapisy Programu.
19	06.04.2020	Minister Klimatu	Emisja z przemysłu i energetyki (punktowa)	Niewystarczająca analiza wpływu źródeł MCP na jakość powietrza w strefie	Zgodnie z art. 91 ust. 9aa ustawy Poś należy wykonać analizę dotyczącą średnich źródeł spalania paliw, tj. źródeł o nominalnej mocy cieplnej nie mniejszej niż 1 MW i mniejszej niż 50 MW,	Uwaga została uwzględniona. W Programie uzupełniono zapisy dotyczące źródeł MCP.

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
					zlokalizowanych na obszarze, na którym stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego. Kwestie dot. tych źródeł są opisane szczerzej np. nie ma informacji o liczbie takich instalacji w strefie i ich rozmieszczeniu wobec czego należy uznać, że zamieszczona w dokumencie analiza jest niewystarczająca.	
20	06.04.2020	Minister Klimatu	Emisja z przemysłu i energetyki (punktowa)	Należy uzupełnić informacje na temat dużych źródeł spalania paliw, które nie tylko podlegają zaostrzonym standardom od 2016 r. (z wyjątkiem źródeł zgłoszonych do derogacji), ale także będą musiały, do dnia 17 sierpnia 2021 r., zostać dostosowane do konkluzji BAT. Analizując redukcję emisji z przemysłu należy również wspomnieć o dyrektywie IED oraz obowiązkowych do wdrożenia konkluzjach BAT dla poszczególnych gałęzi przemysłu.	Brak informacji na temat dużych źródeł spalania.	Uwaga została uwzględniona. Uzupełniono zapisy na temat dużych źródeł spalania oraz informacje o dyrektywie IED oraz konkluzjach BAT.
21	06.04.2020	Minister Klimatu	Emisja z sektora komunalno-bytowego	Ostatnie zdanie w środkowym akapicie: W związku z tym nastąpi ograniczenie zużycia paliw stałych w tych gminach, gdzie wzrośnie wykorzystanie sieci ciepłowniczych oraz gazu ziemnego.”.		Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
22	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 30	„Porównanie emisji pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w strefie aglomeracja bydgoska w roku bazowym i w roku prognozy”	Tabela zawiera wartości emisji niezgodne z tabelą 18 (str. 35), choć tytuł sugeruje, że w obu przypadkach wielkości emisji PM10 i PM2,5 z sektora komunalno-bytowego powinny być te same.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
23	06.04.2020	Minister Klimatu	Ocena i analiza możliwych do zastosowania rozwiązań zmierzających do ograniczenia emisji prekursorów ozonu	Niezrozumiąły cel zamieszczenia rozdziału	Treść rozdziału nie koresponduje z jego tytułem. Nie wynika z niego żadna analiza rozwiązań i ich ocena. Ponadto w strefie nie zanotowano przekroczeń poziomów ozonu wobec czego należy albo zrezygnować z rozdziału lub też gruntownie go przeredagować.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu. Rozdział został usunięty.
24	06.04.2020	Minister Klimatu	Podsumowanie analizy dokumentów, materiałów i publikacji wykorzystywanych do opracowania programu	Brak uwzględnienia Krajowego programu ograniczania zanieczyszczenia powietrza	Należy uzupełnić o analizę dokumentu strategicznego jakim jest Krajowy program ograniczania zanieczyszczenia powietrza.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
25	06.04.2020	Minister Klimatu	Ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego	Brak wskazania do wykorzystywania i zachęcania mieszkańców do korzystania z krajowych programów finansowych.	Należy uzupełnić informację o możliwość korzystania z krajowych programów finansowych np. Czyste powietrze czy Mój prąd i pomoc mieszkańcom w zdobywaniu dofinansowania.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
26	06.04.2020	Minister Klimatu	Podstawowe kierunki działań		Należy rozważyć wskazanie jako kierunek udzielanie pomocy mieszkańcom w zdobywaniu odpowiedniego dofinansowania do wymiany źródła ogrzewania, termomodernizacji czy też instalacji OZE	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
27	06.04.2020	Minister Klimatu	Podstawowe kierunki działań		Z analizy wskazanej w dokumencie wynika, że zapisy uchwały nr VIII/136/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego są niewystarczające w zakresie tempa wymiany instalacji, w których następuje spalanie paliw. Ponieważ uchwała ta jest jednym z głównych aktów prawnych, które mają doprowadzić do poprawy jakości powietrza należałoby wskazać jako kierunek zmianę/aktualizację uchwały nr VIII/136/19.	Uwaga jest niezasadna. Nie ma konieczności zmiany zapisów w uchwale antysmogowej dotyczących działań związanych ze stopniem ograniczenia emisji z instalacji nią objętych. Zgodnie z zapisami uchwały antysmogowej, jej realizacja, w zakresie ograniczenia użytkowania określonych instalacji na paliwa stałe przewidziana do wykonania do 1 stycznia 2028 r. powinna doprowadzić do dotrzymania standardów jakości powietrza oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Celem wzmocnienia przyjętej uchwały antysmogowej w uchwale Programu Ochrony powietrza poprzez zaplanowanie scenariusza redukcji i działania samorządu oraz dodatkowe zachęty finansowe skuteczniejsza powinna być zmiana systemów grzewczych w sektorze bytowo-komunalnym.
28	06.04.2020	Minister Klimatu	Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych by zapewnić podłączenie nowym użytkownikom. Rozbudowa sieci gazowej	Akapity dotyczące sieci ciepłowniczych i gazowych	Analiza możliwości rozbudowy tych sieci powinna być wykonana w ramach programu ochrony powietrza, gdyż są to działania, których realizacja może znacząco przyczynić się do osiągnięcia celów programu ochrony powietrza (w opracowaniu kilkakrotnie podkreślano, że największy efekt redukcji emisji zanieczyszczeń objętych programem osiągnany jest poprzez	Uwaga została uwzględniona. Program został uzupełniony o analizę.

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
					podłączenie budynków, mieszkań do sieci ciepłej oraz zmianę ogrzewania węglowego na gazowe). Wskazanie barier i możliwości rozbudowy tych sieci (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których ta rozbudowa byłaby najbardziej wskazana), oszacowanie kosztów oraz wskazanie źródeł ich finansowania powinno znaleźć się w programie ochrony powietrza ze względu na bezpośredni wpływ na redukcję emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego.	
29	06.04.2020	Minister Klimatu	Realizacja uchwały nr VIII/136/19	„...Okresy przejściowe zostały określone w sposób optymalny zapewniając możliwość wymiany istniejących źródeł ogrzewania przy zachowaniu potrzeby możliwie najszybszej poprawy jakości powietrza...”	Należy zauważyć, że w świetle przedstawionych w dokumencie analiz przytoczone zdanie nie przedstawia stanu rzeczy i należałoby jednak wprowadzić w uchwale odpowiednie zmiany.	Uwaga jest niezasadna. Nie ma konieczności zmiany zapisów w uchwale antysmogowej dotyczących działań związanych ze stopniem ograniczenia emisji z instalacji nią objętych. Zgodnie z zapisami uchwały antysmogowej, jej realizacja, w zakresie ograniczenia użytkowania określonych instalacji na paliwa stałe przewidziana do wykonania do 1 stycznia 2028 r. powinna doprowadzić do dotrzymania standardów jakości powietrza oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Celem wzmocnienia przyjętej uchwały antysmogowej w uchwale Programu ochrony powietrza poprzez zaplanowanie scenariusza redukcji i działania samorządu oraz dodatkowe zachęty finansowe skuteczniejsza powinna być zmiana systemów grzewczych w sektorze bytowo-komunalnym.
30	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 31	Nie zostały podane założenia służące do oszacowania kosztów realizacji najistotniejszego działania określonego w programie ochrony powietrza tj. „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych”.	Jedynie w tabeli 42. (str. 121) zawarto „Zestawienie szacunkowych, średnich kosztów redukcji emisji pyłu PM10, odniesione do powierzchni ogrzewalnej 100 [m ²]”. Należy oszacować koszty realizacji działania określonego w programie ochrony powietrza, tj. „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje	Uwaga została uwzględniona. Szacunkowe średnie koszty redukcji obliczane są jako średnia ważona z wskaźników kosztów redukcji wynikających z różnych działań naprawczych, m.in.: -zmiana starego kotła węglowego na podłączenie do sieci ciepłowniczej, -zmiana starego kotła węglowego na kocioł gazowy, olejowy itp.

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
					spalanie paliw stałych”.	<p>-zmiana starego kotła węglowego na kocioł spełniający wymagania ekoprojektu. Každy z wyżej wymienionych wskaźników wyznaczany jest jako koszt redukcji jednostki masy zanieczyszczenia wprowadzanego do powietrza w ciągu roku, np. [zł/Mg PM10/rok]. W toku obliczeń kosztów przyjęto następujące założenia: -uwzględniono tylko koszty inwestycyjne, np. zakup kotła, -nie uwzględniono kosztów wymiany instalacji wewnątrz budynku, -nie uwzględniono kosztów wkładu kominowego itp. -w przypadku podłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej średnie koszty podłączenia określono w przypadku, gdy sieć jest dostępna (w ulicy), -nie uwzględniono kosztów pociągnięcia sieci ciepłowniczej czy gazowej. Średnie, szacunkowe koszty dla jednego rodzaju działania (np. wymiana starego kotła węglowego na kocioł gazowy) obliczane są jako iloraz średnich kosztów inwestycyjnych (np. zakup kotła) i wskaźnika efektu obniżenia emisji wyznaczonego, jako wielkość obniżenia emisji zanieczyszczeń w stosunku do powierzchni ogrzewanej, na której przeprowadzono działania. Wskaźniki efektu ekologicznego zamieszczono przedstawiono w Programie. Średnie koszty zakupu kotłów, podłączenia do sieci ciepłowniczej za każdym razem określone są na podstawie badania rynku, np. katalogi producentów kotłów. Dysponując wskaźnikiem średnich kosztów redukcji (np. [zł/Mg PM2,5/rok]) oraz wymaganą redukcją emisji tego samego zanieczyszczenia [Mg PM2,5/rok] wyznaczano SZACUNKOWE ŚREDNIE KOSZTY realizacji działań zmierzających</p>

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
						do redukcji emisji z indywidualnych systemów grzewczych. Jest to iloczyn przywołanych wielkości. Podkreślić należy, że tak wyznaczone koszty realizacji to orientacyjne nakłady pieniężne, jakie ponoszone będą przez różne strony. Część z tych kosztów może dofinansować gmina, część może zostać dofinansowana z wykorzystaniem różnych dostępnych programów, a część z tych kosztów leży po stronie właścicieli mieszkań czy nieruchomości, czyli mieszkańców. Koszty powinny być tak wyznaczone, aby na szczeblu centralnym można było oszacować, jakie środki finansowe powinny zostać zabezpieczone do wspomagania poprawy jakości powietrza w Polsce.
31	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 31		Brak jest efektu rzeczowego w postaci konkretnej liczby kotłów do wymiany i analizy w dokumencie w jaki sposób będzie można te kotły wymieniać. Gdzie są możliwości rozwoju sieci ciepłowniczej i podłączania domów do tej sieci a gdzie muszą być wymienione na inne źródła ogrzewania. Przy braku takiego wskaźnika nie będzie można prawidłowo prowadzić monitorowania postępów prowadzonych działań.	Uwaga została częściowo uwzględniona. W kierunkach działań wskazano działanie polegające na inwentaryzacji instalacji o małej mocy do 1 MW.
32	06.04.2020	Minister Klimatu	Możliwe źródła finansowania działań wskazanych w programie	Należy wskazywać konkretne nabory/ konkursy/ osie/ programy, z których samorządy będą mogły pozyskać finansowanie na działania wynikające z dokumentu.		Uwaga została uwzględniona. Uzupełniono zapisy w Programie.
33	06.04.2020	Minister Klimatu	Działania naprawcze, które nie zostały wytypowane do wdrożenia Całkowity zakaz stosowania paliw stałych	Zakaz stosowania paliw stałych został wymieniony wśród działań, które nie zostały wytypowane do wdrożenia.	Można odnieść wrażenie, że nie została przeprowadzona analiza możliwości wdrożenia tego rozwiązania przynajmniej na obszarach, na których występują najwyższe poziomy stężenia. Rezygnacja z tego działania została uzasadniona bardzo ogólnymi argumentami. Dogłębna analiza możliwości wprowadzenia zakazu	Uwaga została uwzględniona częściowo. Zaktualizowano zapisy Programu w zakresie analizy możliwości rozwoju sieci ciepłowniczej i gazowej, a także zmieniono zapis zadania "PŁ0401_ZSO - Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych". Wprowadzono zapisy dot. stosowania w nowo powstałych

lp.	data pisma	organ opiniujący	odniesienie do projektu uchwały Programu	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	sposób uwzględnienia uwagi
					stosowania paliw stałych na wybranym obszarze, wymagałoby określenia możliwości zastosowania w zamian takich rozwiązań jak podłączenie do sieci ciepłowniczej, czy stosowanie gazu na cele grzewcze. Tymczasem jak wskazano w punkcie 5 uwag szczegółowych, opiniowany dokument analizy możliwości rozwoju tych sieci nie zawiera.	budynkach kotłów na paliwo stałe spełniające wymagania ekoprojektu tylko w przypadku braku infrastruktury systemu ciepłowniczego lub gazowego.
34	06.04.2020	Minister Klimatu	Obowiązki i ograniczenia podmiotów korzystających ze środowiska oraz osób fizycznych	Wskazano, że w kierunkach działań (str. 85) znalazły się: - ograniczenie emisji z transportu materiałów sypkich, - czyszczenie pojazdów opuszczających plac budowy, obszary przeróbki kopalin i obszary o znacznym zapyleniu, - zraszanie pryzm materiałów sypkich.	Należy uzupełnić o odpowiednie zapisy kierunki działań wskazane na str. 85.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.
35	06.04.2020	Minister Klimatu	Tabela 41	Tabela 41 zawiera zestawienie wskaźników redukcji emisji dla wybranych działań naprawczych. Jako źródło wskazano: Atmoterm S.A.	Brak informacji o metodyce przyjętej do określenia wielkości tych wskaźników, co uniemożliwia ich analizę i ocenę.	Uwaga została uwzględniona. Zaktualizowano zapisy Programu.